

Homlokzatról – kulissza

Tervek a Szépművészeti Múzeum átépítésére

Mint minden valamire való nagy európai múzeum, a budapesti Szépművészeti Múzeum is jogosan tart igényt a bővítésre. A gyűjtemények jobb elhelyezése, az új igények kielégítése kétségtelenül több teret kíván. A közelmúltban döntés született a bővítés mikéntjéről, és a tervek szerint májusban már meg is kezdik (kezdenék) a megvalósítását. A bővítés logikus iránya a föld alatt van, és ez ellen nehéz kifogást emelni. Viszont az a beavatkozás, amelyet a föld felett terveznek – vagyis az épület homlokzatának megbontása és mellette egy tíz méter magas betonépítmény létesítése – a múzeum építészeti értékeinek semmibevételét és Budapest egyik legszebb, emblemikus terének városépítészeti eltorzítását jelentené.

A szakmai fórumokon már átengedték, de a nagyközönség még alig ismeri a Szépművészeti Múzeum bővítési terveit. Érdeemes vele megismerkedni, mert az ország egyik első ilyen jellegű intézményét érinti, sőt annak környezetét is; a főváros olyan helyét, melyet mi budapestiek valamennyien jól ismerünk és sokat látogatunk, de amelyet a külföldiek is gyakran elsőként keresnek fel, ha a magyar fővárosba érkeznek. Ha az elképzelés szerzőinek akarata megvalósul, akkor nagyon hamar jelentősen más épülettel és más térrel fogunk itt találkozni.

A tervezők tágas helyiségeket képzeltek el a föld alatt, az épület előtti területen. A funkciók beosztásáról, az anyagok használatáról, a felsővilágítás megoldásáról most nem érdemes külön beszélni; tételezzük fel és fogadjuk el, hogy az alkotók e tekintetben helyesen jártak el. Vannak viszont a tervnek olyan elemei, amelyek komoly megfontolásra, sőt ellenkezésre készítenek. Az elfogadott elképzelés szerint ugyanis a múzeumnak készülne egy új bejárata, és pedíg a főhomlokzati nagy lépcsősor megbontásával, illetve ott egy széles, alagútszerű lejárát kialakításával.

Az, hogy ez az újonnan bevágott nagy kapu a lépcsősor közepére vagy éppen szélére kerülne, valójában mindegy. Végeredményben a tisztas, több mint százéves épület főhomlokzatába ütnének léket, megbontva annak harmóniáját, egységét. Amikor Schickedanz Albert és társa, Herzog Fülöp a múzeumot megtervezte, főhomlokzatára a klasszikus építészet egyik alapelemét, oszlopokból és háromszögű oromzatból álló portikuszt és ahhoz méltóságteljesen emelkedő lépcsősort illesztett. Ezt a klasszikus egységet bontaná meg, ténylegesen robbantaná szét a most tervezett beavatkozás. Nehéz elhinni, hogy nem lehetne másutt, más formában bejáratot kialakítani, ha erre tényleg szükség van. De éppen az épület főnézetében, főhomlokzatán? El tudnánk képzelni, hogy az Operaház, a Parlament vagy a Mátyás templom főhomlokzatába valaki újonnan belevág egy nagy, alagútszerű bejáratot?

És itt nem csupán az épület mai napig ép és eredeti külsejéről, egységes főhomlokzatáról van szó. Tényleg létezhet olyan építészeti ötlet, amely megengedi, hogy egy ilyen fontos alkotásba valaki belenyúljon? Az elődök munkáját, a rég porladó építészek művét lehet ennyire semmibe venni? Hasonló múzeumbővítéseknel gyakran emlegetik a Louvre-t az üvegpiramisával. De amikor azt megvalósították, a régi épületen semmit nem változtattak, külsejéből semmit nem romboltak!

Az esztétikumon, az építészet klasszikus formáinak tiszteletén kívül felmerül egy másik, nem ennyire látványos, de hasonlóan erős megfontolásra készítő szempont. Ha az elképzelés megvalósul, az épület eredeti, portikusz mögötti bejárata lényegében funkciótlanná válik. Az, hogy kivételes alkalmakkor vagy kivételes vendégeknek néha megnyílna, aligha változtatna a tényen. Végiggondolták ennek a következményeit a tervezők? Belegondoltak abba, hogy mi történik a (maradék) lépcsősorral és az oszlopok alatti térrel? Ha elzárják a közönség elől, teljesen holt, galambpiszokkal tarkított terület lesz. Ha megnyitják, napozóterasz és nassolóhely. Az oszlopokkal díszes portikusz szerepe nem csak az, hogy az épületet ünnepélyessé tegye, hanem a belépés hagyományos helye, amely szinte hívogatja az embert. Ha a közlekedésből kiiktatjuk, gyakorlatilag idézőjelbe, sőt zárójelbe tesszük, lényegében feleslegessé válik. Nem lesz több, mint üres kulissza.

A széles, méltóságteljes lépcsőkön felmenni, a hatalmas oszlopok alatt elhaladni és úgy belépni az épületbe ünnepélyes aktus. A kapun belépve pedíg feltáruznak a nagy, díszes terek. Ez olyan élmény, amely még azt is megragadja, aki sokadszor látogat el a múzeumba. Maga a

belépés a múzeumi élmény része. Ettől fosztanak meg a látogatók következő generációit, sok százezer, talán millió embert. Van ehhez valakinek joga? Függetlenül attól, hogy milyen nagyszabású – vagy éppen kisszerű – az újonnan kialakítandó földalatti előcsarnok?

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a portikusz forgalomból való kiiktatása annak létét kérdőjelezi meg. És ha azt megkérdőjelezi, a múzeum egész építészeti rendszerének, térstruktúrájának az értelmét teszi kérdésessé. Van bárki, aki erre felhatalmazva érzi magát? A földalatti bővítés rendben van, de nem lehetne ezt másképp megoldani? Például a mai belépési útvonal megtartásával, és az új földalatti helyiségeknek a meglévőkhöz való kapcsolásával?

A múzeumépület tervbe vett megbontása önmagában kapitális tévedés. Azonban az építészek egy másik, föld alá irányuló bejárat kialakítását is tervezik, éspedig a Hősök tere és a Dózsa György út sarkának irányából. És e célból egy tíz méter magas, oda nem illő betonépítményt tennének ide! Ha egyáltalán szükség van egy másik bejárat kialakítására, nem lehetne ezt a lehető legdiszkrétebben megoldani? Nem kellene a jó példáért messzire menni, csak néhány tíz méter távolságra, a millenniumi földalatti lejárathoz. A múzeumépület lépcsősorának megbontása mellett a most tervezett építmény végképp beavatkozna, éspedig meglehetősen durva módon a Hősök tere összképébe. Felmérték ennek a jelentőségét?

Bizonyára sok más szempontot lehetne még említeni a most tervbe vett átalakítás és bővítés kapcsán. A lényeg és a legfontosabb azonban a Szépművészeti Múzeum épületének és a Hősök terének a sorsa, ami gondosabb mérlegelés és barátságosabb megoldás után kiált.

Sisa József
művészettörténész

